

Beslutningsforslag nr. B 51. Fremsat den 21. januar 1983 af Janne Normann (RV), Bernhard Baunsgaard (RV), Bilgrav-Nielsen (RV), Dræbye (RV) og Niels Helveg Petersen (RV)

Forslag til folketingsbeslutning

om principperne for den danske bistand til udviklingslandene

Folketinget opfordrer regeringen til at fastslå og præcisere principperne for Danmarks statslige udviklingsbistand:

1. Der bør fra 1984 genindføres en på forhånd fastlagt årlig stigningstakt i den danske udviklingsbistand med sigte på at nå 1 pct.-målet.
2. Bistanden ydes til de fattigste lande og i disse til gavn for de fattigste og mest udsatte befolkningsgrupper.
3. Hjælpen fordeles ligeligt mellem bidrag til FN-systemet og direkte bistand til modtagerlandene.
4. Det folkelige oplysningsarbejde om u-landsforhold bør styrkes.

Bemærkninger til forslaget

I. Den internationale baggrund

Næsten alle verdens lande er berørt af den nuværende verdensøkonomiske situation, som mere og mere antager karakter af en global økonomisk krise. Det gælder ikke mindst udviklingslandene. Her ved begyndelsen af 1983 befinder udviklingslandene sig i en meget alvorlig og vanskelig tilpassningsproces til den mindre gunstige internationale økonomi. De centrale problemer i udviklingslandene i de kommende år vil være de store betalingsbalancevanskeligheder, ofte kombineret med betydelige underskud på statsbudgettet, den tiltagende mangel på fødevarer i store dele af den tredje verden, de stigende energipriser, som især rammer udviklingslandene, og vanskelighederne ved at forbedre de fattige befolkningsgruppers situation.

Den økonomiske vækst i udviklingslandene er mere end halveret fra 1980 til 1981 fra gennemsnitligt omkring 5 pct. af bruttonationalproduktet til lidt over 2 pct., hvilket for mange landes vedkommende har indebåret en betydelig nedgang i bruttonationalproduktet pr. indbygger. Alle grupper af udviklingslande er blevet ramt af denne nedgang. Hårdest ramt er lavindkomstlandene, især landene i Afrika syd for Sahara. Mange af disse har haft tilbagegang eller stagnation lige siden 1977. Det førte i 1980 til et reelt fald i disse landes import, og faldet var endnu større i 1981. Købekraften i disse landes eksport målt i forhold til deres import er faldet med over 25 pct. i løbet af de sidste 5 år. En særlig gruppe udgør de lavindkomstlande, som FN har klassificeret som »mindst udviklede«. Disse er karakteriseret ved udbredt fattigdom, dårlige uddannelses- og sundhedsforhold, ringe industriproduktion, lav eksport og svag infrastruktur.

På denne baggrund er afhjælpningen af fattigdommen i den tredje verden blevet stadig vigtigere, og behovet for udviklingsbistand er stigende.

II. Hidtil gældende danske principper

Lov om internationalt udviklingssamarbejde (lov nr. 297 af 10. juni 1971 med senere ændringer)

indeholder en formålsparagraf (§ 1), hvoraf følgende centrale principper kan udledes:

- at bistanden ydes i samarbejde med modtagerlandenes regeringer og myndigheder,
- at bistanden skal fremme økonomisk vækst, social fremgang og politisk uafhængighed, i overensstemmelse med FN-pagten, samt
- at bistanden skal sigte mod en forbedring af de fattige befolkningsgruppers økonomiske, sociale og politiske vilkår.

Herudover har der i praksis været bred enighed om bl.a. følgende principper (jfr. Beretning fra Styrelsen for internationalt Udviklingssamarbejde 1981, side 22):

- at bistanden fortrinsvis skal gå til de fattigste udviklingslande,
- at der tilstræbes en nogenlunde ligelig fordeling mellem bilateral og multilateral bistand,
- at den bilaterale bistand fordeles nogenlunde ligeligt mellem gavebistand og lånebistand, samt
- at modtagerlande og bistandsaktiviteter alene vælges ud fra synspunkter om bistandens nyttevirkning.

III. Regeringens program til investeringsfremme

Med udenrigsministerens indlæg på mødet den 18. oktober 1982 i Rådet for internationalt udviklingssamarbejde samt med regeringens program til investeringsfremme er der skabt uklarhed og usikkerhed om disse principper for den danske bistand til udviklingslandene.

Det anføres bl.a. i investeringsfremmeprogrammet, at det bør overvejes at forskyde en del af bistanden fra multilateral til bilateral hjælp, hvilket skulle åbne for større leverancer af danske varer og tjenesteydelser. Det anføres endvidere, at en forhøjelse af den gældende indtægtsgrænse for lande, der kan komme i betragtning som modtagere af danske statslån, ligeledes vil medføre større afledet eksport for dansk erhvervsliv. Endelig anføres, at en forhøjelse af statslånsgrænsen tillige vil skabe mulighed for øget anvendelse af såkaldt »blandede kreditter« (statslån kombineret med

eksportkreditgarantier), idet flere kreditværdige lande medtages i kredsen af lånmottagere. Eksportørerne vil, hedder det, herved kunne opnå en finansieringspakke, som i højere grad er international konkurrencedygtig.

Regeringens program til investeringsfremmetager naturligt nok sit udgangspunkt i erhvervslivets ønsker og behov, men når det drejer sig om udviklingsbistand, bør udgangspunktet som hidtil tages et andet sted, nemlig i de fattigste udviklingslandes behov og – i disse lande – de fattigste befolkningsgrupper. Dette hovedprincip må der ikke rokkes ved.

Når dette og andre principper for bistanden, jfr. nedenfor under IV, i øvrigt er opfyldt, finder det radikale venstre det imidlertid naturligt, at udenrigsministeriet i samarbejde med dansk erhvervsliv søger at tilgodese danske beskæftigelsesmæssige og erhvervmæssige interesser.

Det radikale venstre finder det vigtigt, at dansk erhvervsliv ved andre foranstaltninger støttes, således at virksomhederne bedre klarer sig på markerne i udviklingslandene, f.eks. ved,

at der tildeles midler til eksportstipendiater, som udstationeres i danske ambassader;

at ambassadernes handelsafdelinger i samarbejde med de regionale erhvervsråd og erhvervslivets organisationer intensiverer den opsøgende virksomhed over for de internationale organisationer, udviklingsbankerne og udviklingsfondene;

at der i lighed med ordninger i lande, vi konkurrerer med, gives tilbud om finansieringspakker og rentestøtteordninger;

at der ydes støtte til udvikling af produkter, tilpasset behovene i lav- og mellemindkomstlande. Eksempler herpå kan findes inden for anlæg til udnyttelse af lokale energikilder.

Disse foranstaltninger vil kunne gennemføres, uden at der sker en direkte sammenblanding af erhvervspolitik og udviklingsbistand.

IV. Præcisering af væsentlige principper

På baggrund af udviklingslandenes meget vanskelige situation og store behov for bistand samt på baggrund af den skabte uklarhed og usikkerhed om principperne for den danske bistandspolitik finder det radikale venstre, at der er behov for at få fastslået og præciseret de principper, hvorefter Danmark yder bistand til udviklingslandene.

Det radikale venstre ønsker følgende principper lagt til grund:

- det umiddelbare mål for omfanget af dansk udviklingsbistand bør være at nå op på 1 pct. af bruttonationalproduktet i overensstemmelse med FN's nye bistandsmålsætning,
- der bør fra 1984 genindføres en på forhånd fastlagt årlig stigningstakt i den danske udviklingsbistand med sigte på at nå 1 pct.-målet,
- ikke-anvendte bevillinger til udviklingssamarbejdet i et givet finansår skal overføres til anvendelse i det efterfølgende finansår. Det ikke-anvendte beløb optages på forslag til lov om tillægsbevilling for det efterfølgende finansår,
- bistanden ydes til de fattigste lande og i disse til de fattigste og mest udsatte befolkningsgrupper,
- hjælpen fordeles ligeligt mellem bidrag til FN-systemet og direkte bistand til modtagerlandene,
- Danmarks bidrag til FN's udviklingsprogram (UNDP), som gennem en årrække har været fastfrosset, bør øges,
- bistanden gennem EF begrænses,
- den gavefinansierede projektbistand bør fortsat koncentreres om et begrænset antal hovedmodtagerlande udvalgt blandt lavindkomstlande, men det bør overvejes, om de nuværende 4 hovedmodtagerlande (Tanzania, Kenya, Indien og Bangladesh) også på længere sigt skal være hovedmodtagerlande. Eventuelt nye landevalg bør overvejes i god tid og ud fra de kriterier, som er angivet i nærværende forslag. Det bør indgå i overvejelserne, at bistanden bør være så effektiv som muligt, og at man bør vælge lande, hvor misbrug af bistanden kan undgås eller reduceres til et minimum,
- indtægtsgrænsen for lande, der kan komme i betragtning som modtagere af danske statslån, som i øjeblikket er 550 US-\$ per capita, bør løbende følge den af Den internationale Udviklingskommision (IDA) anvendte grænse (for tiden 795 US-\$). Lånegrænsen bør derimod ikke forhøjes til den af Verdensbanken anvendte grænse (for tiden 1.645 US-\$),
- bindingen til køb af danske produkter begrænses,
- den lokale fødevarerproduktion i udviklingslandene bør styrkes, og fødevarerbistandens andel af den samlede danske bistand bør begrænses,
- udviklingslandenes energiproblemer bør søges afhjulpnet, og bistand til udvikling af energisektoren bør prioriteres højt,
- i bistandsarbejdet bør særlig opmærksomhed vies kvindernes situation i mange udviklingslande. Ind i overvejelserne bør gå hensynet til de handicappede. Endelig må miljø- og naturforhold indgå i planlægningen,

- bistanden ydes med respekt for de bestående kulturmønstre,
- undertrykte befolkningsgrupper, herunder etniske minoriteter, bør hjælpes. Apartheidbevillingen, dvs. bevillingen til humanitær og uddannelsesmæssig bistand til undertrykte folk eller folkegrupper i det sydlige Afrika, videreføres. Der bør endvidere også kunne ydes støtte til ofre for menneskerettighedskrænkelser andre steder i verden,
- behovet for at udbrede kendskabet til udviklingslandenes problemer og betydningen af Danmarks deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde er fortsat meget stort, og de midler, som stilles til rådighed for de folkelige

organisationers oplysningsvirksomhed, bør forhøjes. Midler til DANIDA's egen oplysningsvirksomhed fastsættes særskilt.

V. Fattigdomskriteriet må fastholdes

Efter det radikale venstres opfattelse er der ikke anledning til at ændre lov om internationalt udviklingssamarbejde (lov nr. 297 af 10. juni 1971 med senere ændringer). Imidlertid lægger det radikale venstre vægt på, at folkettingen tilslutter sig foranævnte principper, således at det først og fremmest sikres, at dansk bistand sigter mod varig forbedring af de fattige befolkningsgruppers økonomiske, sociale og politiske vilkår, samt at bistanden som hovedregel ydes til de fattigste udviklingslande.